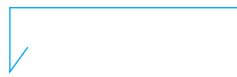

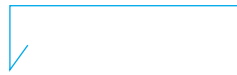
Programmavoorstel Reablement 2

9 september 2026

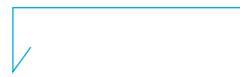

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1. Opdracht.....	5
1.2. ZonMw als programma-organisatie.....	5
2. Inleiding en context	6
2.1. Totstandkoming van het programmavoorstel	6
2.2. Achtergrond	7
2.3. Het terrein.....	8
2.4. Bestaande kennis.....	9
2.5. De veldpartijen	12
2.6. Analyse.....	14
2.7. Scope	15
2.8. Het ZonMw-programmaportfolio	16
3. Impact, effecten en resultaten	17
3.1 Beoogde impact en hoofddoel programma	17
3.2 Beoogde effecten en programmadoelen	17
3.3 Resultaten en programmadoelstellingen.....	19
3.4 (Eind)gebruikers, doelgroepen, stakeholders	21
3.5 Aannames en voorwaarden	22
4 Programmaopbouw en planning	23
4.1 Programmalijnen	23
4.1.1 Tijdelijke impulsen	23
4.1.2 Programmalijn 1: Implementatie versterking gedachtegoed reablement.....	24
4.1.3. Programmalijn 2: Doorontwikkeling effectiviteit interventies en programmatische aanpakken	25
4.1.4 Programmalijn 3: Kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisbenutting	25
4.2 Programmaprojecten: communicatie, implementatie en overig	26
4.3 Programmaplaning en –opzet	26
5 Governance	28
5.1 Opdrachtgever.....	28
5.2 Bestuur van het programma.....	28
5.2.1 ZonMw-bestuur	28
5.2.2 Commissie.....	28
5.2.3 ZonMw-Programmaproject	29
5.3 Verantwoording programma	29
5.3.1 Rapportages aan opdrachtgever.....	29

5.3.2	Evaluatie van het programma	30
6.	Begroting en financiële planning	31
6.1	Begroting	31
6.2	Financiële planning	31
7	Risico's en beheersmaatregelen	31
Bijlage 1. Opdrachtbrief		34
Bijlage 2. Voorwaarden voor impact		36
Bijlage 3. Begroting		39
Bijlage 4. Tabel met stakeholders		40

Samenvatting

Het programma Reablement 2 bouwt voort op het eerste ZonMw-programma Reablement en speelt in op de maatschappelijke opgave van vergrijzing, toenemende zorgvraag, personeelstekorten en stijgende zorgkosten.

Reablement is zowel een interventie als een gedachtegoed. Als interventie ondersteunt reablement ouderen om alledaagse activiteiten die voor hen belangrijk zijn zoveel mogelijk zelfstandig te blijven of weer te kunnen uitvoeren. Als gedachtegoed staat het voor een omslag van 'zorgen voor' naar 'samen zorgen dat'. Hierbij werken ouderen, hun naasten en professionals gezamenlijk aan het behoud of herstel van eigen regie, zelfredzaamheid en kwaliteit van leven.

Het programma sluit aan bij landelijke beleidsontwikkelingen zoals GALA, IZA, HLO en AZWA en gebruikt de opbrengsten uit het eerste programma, de tussenevaluatie, het Signalement Reablement, de Inspiratiewijzer Reablement en input uit veld- en stakeholdersessies.

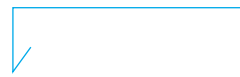
Het hoofddoel van het programma is: met kennis en verbinding bijdragen aan de doorontwikkeling en inzet van reablement. Hiermee stimuleren en ondersteunen we de reablement beweging op weg naar duurzame inzet en dragen we bij aan beleidskeuzes die deze ontwikkeling mogelijk maken.

De beoogde impact is dat ouderen zoveel en zo lang mogelijk alledaagse activiteiten (weer) zelf kunnen doen en zelfredzaam blijven in hun eigen woonomgeving, waardoor hun welbevinden en kwaliteit van leven toeneemt. In de opdrachtbrief is sprake van een totaalbudget van €19 miljoen euro. Dit programmavoorstel is een uitwerking van de opdracht van VWS. Op basis van de huidige uitwerking wordt uitgegaan van een looptijd van circa 4 jaar en een benodigde financiële inzet van €18.075.000.

Het programma kent 3 programmalijnen:

- **Programmalijn 1** richt zich op het versterken en verankeren van het reablementgedachtegoed. Doelen zijn dat werkzame elementen inzichtelijk zijn voor het omarmen van reablement door ouderen en naasten, dat professionals interdisciplinair en domeinoverstijgend beter samenwerken, de doorontwikkeling van initiatieven gericht op het gedachtegoed, en dat organisaties het gedachtegoed van reablement duurzaam verankeren in visie, beleid, werkprocessen en cultuur.
- **Programmalijn 2** richt zich op onderzoek naar effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken. Deze lijn moet meer inzicht geven in wat werkt, voor wie en onder welke omstandigheden. Er is ruimte voor doorontwikkeling van interventies en programmatische aanpakken en het toewerken richting erkenning in een Nederlandse interventiedatabank.
- **Programmalijn 3** richt zich op het verspreiden en benutten van kennis van zowel het gedachtegoed als interventies en programmatische aanpakken, zodat ouderen, professionals, organisaties, onderzoekers, beleidsmakers en financiers gebruik kunnen maken van elkaars kennis en ervaring en ontwikkelde materialen breed beschikbaar komen.

Omdat reablement op veel manieren inzetbaar is, verschilt de groep potentiële deelnemers per subsidieronde. Afhankelijk van de subsidieronde worden verschillende groepen stakeholders uitgenodigd te reageren.

1. Inleiding

1.1. Opdracht

In de opdrachtbrief van 10 april 2026 (zie bijlage 1) heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ZonMw gevraagd een programmavoorstel uit te werken voor Reablement 2. In de opdrachtbrief was sprake van een totaalbudget van €19 miljoen euro. Dit programmavoorstel is een uitwerking van de opdracht van VWS. Op basis van de huidige uitwerking wordt uitgegaan van een looptijd van circa 4 jaar en een benodigde financiële inzet van €18.075.000.

1.2. ZonMw als programma-organisatie

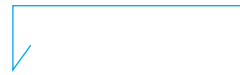
ZonMw programmeert en financiert projecten, experimenten, onderzoek en ontwikkeling op het terrein van gezondheid, preventie en zorg sinds 1998. ZonMw brengt kennis, kwaliteit en samenwerking samen om te werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Vanuit een onafhankelijke positie verbindt ZonMw partijen uit onderzoek, praktijk, beleid en samenleving.

Door programma's zorgvuldig te programmeren samen met het veld, voorkomt ZonMw overlap en versnippering en zorgt ZonMw dat beschikbare middelen terecht komen bij de meest relevante en kansrijke initiatieven. ZonMw ondersteunt de opdrachtgevers bij het houden van overzicht en bij het realiseren van impact: projecten worden niet alleen gefinancierd, maar ook in samenhang gevolgd, gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Zo draagt ZonMw bij aan een stevig en toekomstgericht kennisfundament, dat aansluit bij maatschappelijke en beleidsmatige opgaven.

Daarbij beschikt ZonMw over ruime ervaring en een breed scala aan subsidie-instrumenten, waarmee het programma's flexibel en doelgericht kan inrichten. Onafhankelijke commissies met relevante expertise bewaken de kwaliteit en objectiviteit van de selectie en uitvoering van projecten. ZonMw stimuleert samenwerking, kennisdeling en implementatie, onder meer via projectleidersbijeenkomsten, 'site visits' en kennissynthesen. Door projecten en programma's met elkaar te verbinden en actief in te zetten op kennisbenutting, versterkt ZonMw zowel de inhoudelijke opbrengsten als de maatschappelijke waarde. Op deze manier levert ZonMw niet alleen hoogwaardige onderzoeks- en implementatieprojecten op, maar ook duurzame verbeteringen in zorg, welzijn en gezondheid.

Bij de uitvoering van het programma en de daaruit voortvloeiende subsidieoproepen en opdrachten worden de interne procedures, formats en afwegings- en beoordelingskaders van ZonMw gevolgd. Daarbij moet ZonMw zich houden aan de Algemene Subsidiebepalingen ZonMw en de Code omgang met persoonlijke belangen. ZonMw handelt daarbij steeds binnen de geldende wet- en regeling.

Bijlage 2 'Voorwaarden voor impact' beschrijft de belangrijke uitgangspunten die ZonMw hanteert in het programma en bij de oproepen. Het gaat hier om: vindbare en herbruikbare kennis, diversiteit en gelijkwaardige participatie, gebruikersgerichte kennisbenutting, duurzaamheid en proefdierwijs beleid.

2. Inleiding en context

2.1. Totstandkoming van het programmavoorstel

Zoals vermeld is voorliggend programmavoorstel voor Reablement 2 een vervolg op het eerdere ZonMw subsidieprogramma Reablement 2023-2026. Met 3 programmalijnen gericht op het opzetten en onderzoeken van pilots en het ontwikkelen, bundelen en verspreiden van kennis over reablement droeg dit eerste programma bij aan meer inzicht in en draagvlak voor reablement.

VWS heeft ZonMw verzocht om te komen tot een vervolgprogramma om de reablement beweging naar duurzame inzet in brede zin verder te stimuleren en ondersteunen ten behoeve van beleidskeuzes. Het programmavoorstel voor Reablement 2 is gebaseerd op de volgende bouwstenen:

- De verzoekbrief van het ministerie van VWS d.d. 10-04-2026 (zie bijlage 1).
- De aandachtspunten uit het eerste Reablementprogramma.
- Een Signalement over de toekomst van reablement in Nederland (publicatie volgt in het najaar 2026).
- De Inspiratiewijzer Reablement¹, die uitkomsten van een leertraject bevat dat geleid werd door de Academische Werkplaats Ouderenzorg Limburg (2026).
- Gesprekken en digitale sessies met ruim 60 stakeholders in het voorjaar en de zomer van 2026.

Daarnaast is er geput uit diverse documenten, zoals het Hoofdlijnen Akkoord Ouderen (HLO)², het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)³, documenten van Zorginstituut Nederland, de Nederlandse Zorgautoriteit en Andersson Elffers Felix. Hieronder volgt een toelichting op een aantal van deze bouwstenen.

De inhoud van de verzoekbrief van het ministerie van VWS d.d. 10-04-2026 (zie bijlage 1) vormt het vertrekpunt voor dit programmavoorstel.

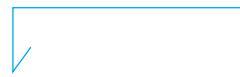
Eerste conclusies uit de evaluatie van het ZonMw-programma Reablement laten zien dat er mede dankzij het programma meer inzicht is in wat reablement is en hoe het in verschillende contexten kan worden toegepast. De lessen uit doorontwikkel- en preventieve aanpakprojecten dragen hieraan bij. Desondanks blijven er belangrijke aandachtspunten zoals effectmeting, borging, en structurele financiering.

Er is een Signalement Reablement opgesteld dat in het najaar van 2026 gepubliceerd wordt. Dit Signalement beschrijft de stand van zaken van reablement in de Nederlandse context, gebaseerd op beleid, literatuur en praktijkervaringen. De benoemde conclusies en knelpunten geven inzicht in die stand van zaken en dienen als richting voor het programma Reablement 2.

¹ Reablement inspiratiewijzer

² Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg

³ Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

De projecten die voortvloeiden uit het eerste ZonMw-programma Reablement zijn ondersteund door de Academische Werkplaats Ouderenzorg Limburg (AWO-L). AWO-L publiceerde een beleidsbrief in het najaar van 2025 en beschreef daarin een gedragen landelijke definitie van reablement.⁴

Tenslotte is de Inspiratiewijzer Reablement een belangrijke bron van informatie geweest. Dit document is opgesteld door AWO-L, Academische Werkplaats Wijkverpleging, Universiteit Maastricht, Hogeschool Zuyd, Radboud Universiteit, Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Movisie en ZonMw. De inhoud is mede gebaseerd op resultaten uit alle 16 projecten binnen het eerste Reablementprogramma. Het biedt een terugblik op de resultaten van het programma en handvatten en inspiratie voor reablement in de praktijk.

Begin juli 2026 organiseerde ZonMw 2 digitale stakeholdersessies om de eerste thema's van het nieuwe programma te toetsten en input op te halen bij experts uit beleid, praktijk en wetenschap. Hierin hebben meer dan 60 personen input gegeven. Ook het HLO-cluster Reablement was uitgenodigd om vanuit zijn expertise bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van het programma. De in de bijeenkomsten getoetste thema's leidden tot herkenning bij de aanwezigen.

Tijdens de conferentie “Een nieuwe generatie ouderen langer thuis” op 10 juni 2026 verzamelden we inzichten, ideeën en ervaringen van deelnemers. Dat gebeurde niet alleen tijdens een goed bezochte workshop over het programma Reablement, maar ook via een stand waar alle deelnemers de gelegenheid kregen om via een QR-code enkele vragen te beantwoorden. Hier hebben bijna 40 personen gehoor aan gegeven.

Gedurende het proces zijn ook deskundige medewerkers van ZonMw en opdrachtgever VWS meermaals betrokken en gevraagd om input over vorm en inhoud van het programmavoorstel.

2.2. Achtergrond

Reablement omvat zowel een gedachtegoed als een interventie of programmatische aanpak. Het doel van reablement is het vergroten van autonomie, eigen regie en zelfredzaamheid van individuen, zodat zij hun kwaliteit van leven kunnen behouden of verbeteren, kunnen deelnemen aan voor hen betekenisvolle activiteiten en sociale relaties en zo lang mogelijk in de eigen woon- en leefomgeving kunnen blijven. Reablement is voor iedereen met een zorg-, ondersteunings- en/of welzijnsvraag en richt zich zowel op het individu als diens sociale netwerk. Reablement kenmerkt zich door de persoons- en doelgerichte werkwijze, door een interdisciplinair team dat domeinoverstijgend samenwerkt vanuit zowel het zorg- als sociaal domein. Reablement gaat uit van de behoeften en daaraan gekoppelde doelen van het individu en draait om mogelijkheden: van zorgen *voor*, naar zorgen *dat*⁵.

Reablement is een gedachtegoed en kansrijke werkwijze die bij kan dragen aan het behoud van of verhogen van kwaliteit van leven van (toekomstige) ouderen en aan het ontlasten van de zorg en zorgprofessionals. In landen als Australië, Nieuw-Zeeland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten wordt reablement gebruikt vanaf het begin van deze eeuw. Andere landen volgden later, waaronder de Scandinavische landen. Hier wordt reablement vaak structureel toegepast als onderdeel van meer preventieve en activerende zorg. Ook in Nederland is binnen preventie en zorg steeds meer aandacht voor

⁴ [2025-reablement-infographic.pdf](#)

⁵ [Reablement infographic AWO-L](#) en [DELPHI study](#), Appendix 3

technologische ontwikkelingen, efficiëntieslagen en inzet op een stevige sociale basis, waarbij reablement een rol kan spelen.

Na de uitvoering van het eerste ZonMw-programma Reablement, dat zich in opdracht van VWS richtte op het verzamelen, bundelen, ontwikkelen en delen van kennis en ervaringen, is het tijd voor verdieping en verspreiding van de kansrijke onderdelen van reablement. Daarom heeft VWS ZonMw verzocht om een vervolgp programma op te zetten dat de reablementbeweging naar duurzame inzet stimuleert, om zo bij te dragen aan te maken beleidskeuzes. De definitie van reablement⁴ die is opgesteld naar aanleiding van het eerste programma Reablement geldt hierbij als uitgangspunt.

Reablement 2 richt zich op 2 onderdelen: reablement als interventie en programmatische aanpak en reablement als gedachtegoed. Daarmee draagt ZonMw bij aan meer inzicht in wat werkt, voor wie en wanneer én aan bredere bekendheid en toepassing van reablement bij ouderen, naasten, professionals en organisaties. Het programma Reablement 2 sluit net als het vorige programma goed aan bij onder meer de HLO lijn “Thuis als het kan”.

2.3. Het terrein

Nederland staat voor een fundamentele maatschappelijke opgave in de zorg en het sociaal domein. De vergrijzing leidt tot een groeiende groep ouderen met een (toenemende) zorg- en ondersteuningsvraag, terwijl tegelijkertijd personeelstekorten en stijgende kosten de houdbaarheid van het zorgstelsel onder druk zetten. Deze ontwikkelingen maken dat het huidige, sterk op zorglevering gerichte systeem niet langer passend en houdbaar is. In plaats daarvan is een brede beweging zichtbaar richting het versterken van zelfredzaamheid, eigen regie en kwaliteit van bestaan van mensen.⁶ We zien daarbij al enige tijd een verschuiving van zorg naar het sociaal domein.

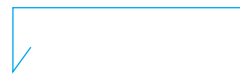
Reablement past binnen deze beweging en gaat nog een stapje verder doordat het uitgaat van het (her)activeren van mensen in plaats van het overnemen van taken: van zorgen *voor* naar zorgen *dat*. Daarmee sluit het aan bij de wens van veel ouderen om de regie over het eigen leven te behouden, langer zelfstandig thuis te blijven wonen en betekenisvol te blijven participeren in de samenleving.⁷ Dit kan al dan niet met ondersteuning vanuit formele en informele zorg.

De maatschappelijke opgave in de zorg en het sociaal domein vertaalt zich direct naar nationale beleidsontwikkelingen. Reablement is inmiddels expliciet gepositioneerd binnen meerdere landelijke beleidskaders.

Een belangrijk ijkpunt is het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO), waarin de principes “zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan” centraal staan. Reablement wordt hierin gezien als een manier om zorgvragen te verminderen of uit te stellen door het versterken van zelfredzaamheid. Met de introductie van het programma WOZO in 2022 nam de landelijke aandacht voor reablement toe en vond het thema een plek bij diverse zorg- en welzijnsinstellingen. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Integraal Zorgakkoord (IZA) en daaropvolgend ook het Hoofdlijnen Akkoord Ouderenzorg (HLO) en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) benoemen reablement als een

⁶ Bron: Signalement – publicatie najaar 2026

⁷ Bron: Reablement Inspiratiewijzer

belangrijke sociale innovatie en een nieuwe manier van denken en werken in zorg en welzijn. Al deze akkoorden benadrukken dat een andere manier van denken en werken nodig is.

Het HLO positioneert reablement expliciet als een manier van werken die gericht is op het ondersteunen van ouderen om (weer) zelfstandig te functioneren en dagelijkse handelingen opnieuw aan te leren, in plaats van deze over te nemen.⁸ Daarmee kan reablement bijdragen aan de centrale doelen van het akkoord: behoud van kwaliteit van bestaan, versterking van zelfstandigheid en het verminderen of uitstellen van langdurige zorginzet.

Een belangrijke kans die het akkoord benadrukt, is dat reablement kan bijdragen aan het verlagen van de vraag naar professionele zorg en het vergroten van het werkplezier van professionals. Daarmee speelt het ook een rol bij het verkleinen van het arbeidsmarkttekort. Daarnaast wordt reablement gekoppeld aan bredere beleidslijnen zoals passende zorg en het Generiek Kompas, wat kansen biedt voor structurele inbedding als nieuwe standaard manier van werken in zorg en welzijn.

Het AZWA⁹ biedt aanknopingspunten om reablement te verbinden aan afspraken over de beweging naar de voorkant, passende zorg, samenwerking tussen zorg en sociaal domein en opleiden en ontwikkelen. De Regionale Eerstelijns Samenwerkingsverbanden (RESV's) en hechte wijkverbanden die ook in het AZWA worden benoemd, kunnen dienen als platform waarin het werken aan en met reablement een plek krijgt. De basisfunctionaliteiten waaronder het versterken van de sociale basis, valpreventie en sociaal verwijzen zijn voor gemeenten trajecten waarin goed een link met reablement gelegd kan worden.

2.4. Bestaande kennis

In dit hoofdstuk wordt de huidige kennis over reablement samengevat, op basis van beschikbare onderzoeksresultaten, praktijkervaringen en inzichten uit het Nederlandse ZonMw-programma Reablement.

Onderzoek

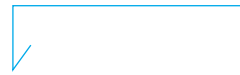
Wetenschappelijk gezien bevindt reablement zich nog in ontwikkeling. Ook in Nederland is de kennisbasis nog in opbouw; met name de AWOL doet sinds 2014 onderzoek naar reablement.

Eerst lag de nadruk vooral op het gedachtegoed: professionals leren om niet automatisch over te nemen, maar mensen te stimuleren zelf te blijven doen. De kern daarvan wordt samengevat als: "help mensen zichzelf te helpen." In de Inspiratiewijzer Reablement wordt aandacht besteed aan relevant Nederlands onderzoek. Zo liet het Nederlandse Blijf Actief Thuis-programma zien dat huishoudelijke hulpen die volgens reablement principes werken, cliënten meer stimuleren om dagelijkse activiteiten zelf uit te voeren in plaats van taken over te nemen. Dit leidde tot een grotere betrokkenheid van cliënten bij dagelijkse activiteiten. Nederlands onderzoek benadrukt dat reablement niet alleen een interventie is, maar vooral een andere manier van denken en werken: uitgaan van eigen regie, eigen kracht en betekenisvolle activiteiten van de cliënt. Dit vraagt een cultuurverandering bij professionals en organisaties.

Succesvolle toepassing van reablement vraagt om een integrale, interdisciplinaire aanpak, waarin zorg, ondersteuning, welzijn, het sociale netwerk van de cliënt en gezamenlijke doelstelling worden verbonden.

⁸ Bron: HLO

⁹ Bron: [Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord AZWA](#)

Projecten binnen het eerste ZonMw-programma Reablement

Binnen het eerste ZonMw-programma Reablement is ingezet op het ontwikkelen van een gedeelde definitie, het bundelen van praktijk- en ervaringskennis en het opzetten van effectevaluatie en monitoring. De evaluatie van dit programma laat zien dat deze kennisontwikkeling op gang is gekomen, maar dat er nog stappen gemaakt moeten worden voordat reablement duurzaam is verankerd.

Uit de 16 projecten binnen het eerste ZonMw-programma Reablement blijkt dat reablement kan bijdragen aan meer zelfredzaamheid en eigen regie bij cliënten, beter interprofessioneel samenwerken en meer werkplezier bij professionals. Tegelijkertijd laten deze projecten zien dat implementatie complex is en dat structurele inbedding vaak nog ontbreekt. Belangrijke knelpunten in de praktijk zijn onder andere:

- gebrek aan passende bekostiging
- beperkte tijd voor multidisciplinair samenwerken
- gewenste cultuurverandering bij professionals ('zorgen voor' versus 'zorgen dat')
- onvoldoende structurele borging binnen organisaties

De 16 projecten zijn uitgevoerd door zorg-, welzijns- en andere partijen en in verschillende contexten. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden in 3 stadia van preventie (zie figuur 1).

Figuur 1: interventies ingedeeld volgens de verschillende stadia van preventie (bron: Reablement Inspiratiewijzer)

Deze diversiteit in aanpak en context die te zien is bij de 16 projecten uit het eerste Reablement-programma heeft geleid tot waardevolle praktijkervaring, maar ook tot fragmentatie. Er is nog geen eenduidige invulling van reablement en het wordt niet altijd expliciet als zodanig herkend of benoemd.

Een belangrijke opbrengst van het eerste programma Reablement is de Nederlandse definitie^{10 11} van Reablement met de verschillende doelen, kenmerken en onderdelen van reablement. Deze zijn verwerkt in een infographic (zie figuur 2 op de volgende pagina).

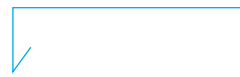
Onderzoek laat zien dat reablement zich ontwikkelt van een inspirerend idee naar een steeds beter onderbouwde aanpak, maar het bewijs is nog niet volledig consistent. In Nederland is de ontwikkeling verder gebracht door zowel onderzoek naar het gedachtegoed als naar concrete interventieprogramma's bij zorg en preventie.

Figuur 2 Reablement infographic, via: [2025-reablement-infographic.pdf](#)

¹⁰ AWO-L Definitie infographic reablement

¹¹ Deze definitie is opgesteld door onderzoekers van de AWO-L, RadboudUMC, Hogeschool Arnhem Nijmegen en Zuyd Hogeschool

2.5. De veldpartijen

Het speelveld rondom reablement is divers en uitgebreid. Reablement heeft raakvlakken met zorg, welzijn, het sociaal domein, informele ondersteuning, beleid, financiering en kennisontwikkeling en daarmee met een grote diversiteit aan partijen. Goede samenwerking tussen deze partijen is noodzakelijk om reablement duurzaam te verankeren en passend te maken voor ouderen, cliënten en hun naasten.

Vrijwel alle genoemde partijen in onderstaand overzicht streven naar zorg en ondersteuning die bijdragen aan eigen regie, zelfstandigheid, kwaliteit van leven, passende zorg en het langer kunnen blijven wonen en meedoen in de eigen omgeving. Tegelijkertijd bestaan er ook verschillen in perspectief en belangen.

Daarom zijn gezamenlijke visieontwikkeling, structurele samenwerking, heldere rolverdeling, passende financiering, kennisdeling en monitoring essentieel.

Cliënten en naasten

Cliënten en naasten vormen het vertrekpunt binnen reablement. Hun wensen, mogelijkheden, dagelijks functioneren en kwaliteit van leven staan centraal. Cliënt- en patiëntenorganisaties, zoals de Patiëntenfederatie Nederland, Alzheimer Nederland en de Seniorencolatie, vertegenwoordigen hun perspectief. Mantelzorgers en naasten ondersteunen waar nodig bij dagelijkse activiteiten en het behouden van zelfstandigheid.

Informele zorg- en welzijnsorganisaties

Informele zorg, welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven versterken sociale netwerken, praktische steun, ontmoeting en meedoen in de wijk. Daarmee sluiten zij aan bij reablement en kunnen zij bijdragen aan duurzame ondersteuning na een formeel traject. Ook vertegenwoordigen zij het perspectief van mantelzorgers en vrijwilligers.

Zorgaanbieders

Zorgaanbieders zijn belangrijk voor de praktische toepassing van reablement. Het gaat onder meer om (verpleging, verzorging en thuiszorgorganisaties, ziekenhuizen, eerstelijnsorganisaties, zorgcoöperaties en regionale samenwerkingsverbanden. Binnen deze organisaties spelen professionals zoals wijkverpleegkundigen, verzorgenden, ergotherapeuten, fysiotherapeuten, specialisten ouderengeneeskunde en huisartsen een belangrijke rol. Zij vertalen het gedachtegoed van reablement naar concrete werkwijzen in de thuissituatie, de wijk en de lokale keten.

Verwijzers en ketenpartners zijn bepalend voor tijdige signalering, toegang, beeldvorming, doorverwijzing en samenwerking rondom cliënten. Tot deze groep zorgverleners behoren onder andere huisartsen, wijkverpleegkundigen, eerstelijns behandelaren, kaderartsen ouderengeneeskunde, paramedici, professionals in transfer- en casemanagement en, waar relevant, medisch specialisten en zorgprofessionals uit de tweede lijn. Hun betrokkenheid is van belang omdat reablement een andere manier van denken en werken vraagt. De nadruk verschuift van het overnemen van zorgtaken naar het coachen, stimuleren en ondersteunen van cliënten, waarbij wordt aangesloten bij wat iemand zelf weer wil en kan. Om deze werkwijze succesvol toe te passen, zijn een gedeelde visie en taal, gezamenlijke scholing, heldere rolverdelingen en duidelijke samenwerkingsafspraken tussen het zorg- en sociaal domein onmisbaar.

Gemeenten

Gemeenten hebben een belangrijke rol in de lokale inbedding van reablement en ondersteuning van hun inwoners bij (het behouden van) eigen regie. Dit doen zij bijvoorbeeld vanuit wettelijke taken als de Wmo, WPG (Wet Publieke Gezondheid) en via akkoorden als AZWA en als opdrachtgever in het sociaal domein. Daarmee zetten zij in op thema's als sociale basis, informele ondersteuning, vrijwilligerswerk, bewonersinitiatieven, sterke buurten en preventie.

Zorgverzekeraars

Zorgverzekeraars spelen een belangrijke rol bij de verkenning naar de bekostiging van reablement. Hun betrokkenheid is nodig om te komen tot passende financiering, contractering en afspraken over welke inzet onder welke domeinen valt. Reablement beweegt zich vaak tussen de Zorgverzekeringswet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Wet Langdurige Zorg, welzijn en preventie. Dat maakt gezamenlijke bekostiging en duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling belangrijk.

Beroeps-, branche- en belangenverenigingen

Beroeps-, branche- en belangenverenigingen ondersteunen de ontwikkeling van reablement via belangenbehartiging, richtlijnen, scholing, kwaliteitsontwikkeling, kennisdeling en positionering van beroepsgroepen. Deze partijen zijn belangrijk voor draagvlak, landelijke verspreiding, professionalisering en borging van het gedachtegoed. Zij kunnen helpen om reablement te verbinden aan bestaande kwaliteitskaders, beroepsprofielen, scholing en landelijke beleidsagenda's. VNG vertegenwoordigt gemeenten en het gemeentelijk perspectief als belangenvereniging.

Landelijke overheidsorganisaties

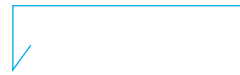
Landelijke beleidsorganisaties zijn betrokken bij randvoorwaarden rondom kwaliteit, toegankelijkheid, betaalbaarheid, wet- en regelgeving en passende zorg. VWS is betrokken als opdrachtgever en beleids- en stelselverantwoordelijke organisatie. Zorginstituut Nederland is relevant vanuit pakket- en kwaliteitsvraagstukken. De NZa speelt een rol bij toezicht en bekostiging. Deze partijen zijn van belang om reablement te verbinden aan landelijke beleidsopgaven rond langer thuis wonen, passende zorg, preventie, arbeidsmarktvraagstukken en domeinoverstijgende samenwerking.

Kennis- en onderzoekinstellingen

Kennisinstituten, onderzoeksorganisaties en academische werkplaatsen dragen bij aan (wetenschappelijk onderbouwde) kennisontwikkeling, (effect)onderzoek, implementatiekennis, monitoring en onderbouwing van reablement. Hun rol is belangrijk om beter inzicht te krijgen in wat werkt, voor wie, onder welke omstandigheden en hoe reablement duurzaam geïmplementeerd kan worden. Ook kunnen zij bijdragen aan leertrajecten, praktijkonderzoek, kennisproducten en opschaling.

ZonMw Reablement projecten

De 16 projecten uit het eerste Reablementprogramma en het overkoepelende leertraject hebben veel ervaring opgedaan met reablement. Bij deze projecten zijn belangrijke stakeholders betrokken. Deze projecten omvatten onder meer lokale aanpakken rond zorgzame buurten, zelfredzaamheid, sociale gezondheid, bewegen, migratieachtergrond en langer vitaal thuis. Ze staan beschreven in de Inspiratiewijzer Reablement.

Netwerkorganisaties, innovatieplatforms en private organisaties

Netwerkorganisaties, innovatieplatforms en adviesbureaus kunnen bijdragen aan agendering, procesbegeleiding, opschaling en verbinding tussen praktijk, beleid en financiering. Deze partijen kunnen helpen bij het vertalen van reablement naar businesscases, implementatieaanpakken, veranderstrategieën, regionale samenwerkingsmodellen en landelijke kennisdeling.

HLO cluster Reablement

Het HLO cluster Reablement fungeert als een strategische kern- en afstemmingsgroep rond het programma reablement. ActiZ vervult hierin een trekkersrol. Deelnemers aan dit cluster¹² zijn landelijke beleids-, branche-, belangen-, financierings- en toezichtpartijen die direct relevant zijn voor landelijke duiding, randvoorwaarden, bekostiging, positionering en opschaling van reablement. ZonMw is agendalid van het cluster Reablement.

2.6. Analyse

De vergrijzing en de toenemende druk op de zorg vragen om nieuwe inzichten en werkwijzen om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. Akkoorden als het GALA, IZA, WOZO en later het AZWA en HLO proberen hier vanuit verschillende invalshoeken een bijdrage aan te leveren. Van een sterke sociale basis en meer aandacht voor preventie in gemeenten tot aan inzet van domotica en AI in de zorg. De NZa beschrijft in de Stand van de Zorg 2025¹³ hoe kwetsbaar de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg zijn op dit moment.

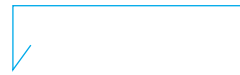
Het toenemend aantal ouderen, meer diagnose- en behandelmogelijkheden en de krapte op de arbeidsmarkt dragen bij aan de druk op de zorg. Maar het besef groeit ook dat zorg niet altijd het antwoord hoeft te zijn op alle vragen die in de gezondheidszorg terechtkomen. Soms wordt voorbijgegaan aan de dieperliggende oorzaken van problemen van mensen. Er is daarom een beweging om hulpvragen en samenlevingsvraagstukken breder te benaderen dan alleen vanuit de zorg. Het startpunt is wat voor iemand zelf belangrijk is in het leven.¹⁴ Daarbij past ook meer samenwerking tussen het zorgdomein en het sociaal domein. Die samenwerking gaat niet vanzelf en vraagt inzicht in de verschillende culturen, taal, financieringsstromen en opdrachten. Wanneer er sprake is van een gedeeld doel, een gedeelde visie en (structurele) financiering is deze samenwerking kansrijker.

Reablement wordt in verschillende vormen, zowel binnen het sociale domein als binnen het zorgdomein, gezien als een manier van denken en werken die bij kan dragen aan de zelfredzaamheid of samenredzaamheid van ouderen in hun woonomgeving. Dit vraagt inzet op inbedding en verankering van het gedachtegoed van reablement bij zorg- en welzijnsorganisaties, zorgprofessionals, medewerkers in het sociaal domein en ouderen en hun omgeving zelf. Daarnaast moet het ook mogelijk gemaakt worden dat

¹² ActiZ, Alzheimer Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Ministerie van VWS, Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), Patiëntenfederatie Nederland, Seniorencoalitie (ANBO-PCOB, KBO-PCOB, Koepel Gepensioneerden en NOOM), Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland, Zorgverzekeraar VGZ, Zorginstituut Nederland, Zorgthuis.nl – thuiszorg en Zorgverzekeraars Nederland (ZN).

¹³ [NZa De stand van de zorg](#)

¹⁴ [NZa De stand van de zorg artikel](#)

deze professionals beschikken over kennis over wat voor wie werkt bij reablement en hoe dit optimaal toegepast kan worden. Facilitering hiervan geschiedt door kennis verder te ontwikkelen, op verschillende manieren onder de aandacht te brengen en de inzet en samenwerking inhoudelijk en financieel te ondersteunen. Momenteel is reablement nog niet (structureel) ingebed als werkwijze in de zorg. 'Zorgen voor' komt nu nog meer voor dan 'zorgen dat'.

Wanneer het gedachtegoed en de werkwijze van reablement structureel is ingebed in de werkzaamheden van zorg- en welzijnsprofessionals draagt dit bij aan meer regie door ouderen die langer zelfstandig en veilig thuis kunnen blijven wonen. Het sociaal domein zet traditioneel via primaire en secundaire preventie al in op bepaalde vormen van reablement. Idealiter zou dit ook binnen het zorgdomein, dat zich meer richt op tertiaire preventie, gemeengoed moeten worden.

2.7. Scope

De scope van het Reablement 2 programma vloeit voort uit bovenstaande analyse en de resultaten van het ZonMw-programma Reablement.

Inhoud

- Bij het nieuwe programma Reablement 2 is de nieuwe en eerder benoemde definitie van reablement ¹⁵ het vertrekpunt.
- Inhoudelijk is de scope van het programma tweeledig: (1) reablement als gedachtegoed en (2) reablement als interventie en/of programmatische aanpak. Daarmee sluit de scope aan bij de programmalijnen en bij de eerder beschreven behoefte aan zowel kennisontwikkeling als bredere toepassing.
 - **Reablement als gedachtegoed** richt zich op een structurele verandering van houding, taal en werkwijze in zorg en ondersteuning, gericht op preventie en inzet voordat een formele zorgvraag ontstaat.
 - **Reablement als interventie en programmatische aanpak:**

Reablement als interventie zet in op meer en passende tijdelijke, doelgerichte en multidisciplinaire trajecten voor ouderen met een dreigende of bestaande zorgvraag thuis of in de VVT (verpleging, verzorging en thuiszorg) en in het sociaal domein.

Reablement als programmatische aanpak zet in op preventie, gezondheidsbevordering en het versterken van het dagelijks functioneren van burgers. Doel is om beperkingen en zorgafhankelijkheid zoveel mogelijk te voorkomen of uit te stellen. In een later stadium worden interventies ingezet gericht op het herwinnen, vergroten of behouden van zelfstandigheid, eigen regie en participatie waarbij de persoonlijke doelen van de betrokken persoon centraal staan.
- Hoewel financiering en bekostiging belangrijke randvoorwaarden zijn voor de opschaling van reablement, richt dit programma zich niet op de ontwikkeling of implementatie van (nieuwe) bekostigingsmodellen. Deze vallen buiten de scope van het programma.

¹⁵ [AWO-L Definitie infographic reablement](#)

Doelgroepen

- Met dit tweede Reablementprogramma wil ZonMw eraan bijdragen dat ouderen, samen met hun naasten, zo lang mogelijk alledaagse activiteiten (weer) kunnen doen en zelfredzaam in hun woonomgeving wonen. Dat houdt in dat de focus ligt op ouderen die thuis wonen, of weer naar huis kunnen komen na een verblijf elders, zoals een ziekenhuis, of in een andere woonomgeving verblijven. De thuissituatie kan dus breed geïnterpreteerd worden en hoeft niet alleen individuen te betreffen, maar kan ook groepen of buurten omvatten, zoals bijvoorbeeld bij Zorgzame buurten of voorzorgcirkels, op weg naar *samenredzaamheid*.
- Het programma richt zich daarnaast op organisaties, professionals, gemeenten en regionale samenwerkingspartijen die vanuit hun rol bijdragen aan de ontwikkeling, implementatie en opschaling van reablement. Dit omvat partijen uit het zorg- en sociaal domein en andere stakeholders die een bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van de programmadoelstellingen.
- Daar hoort bij dat professionals in staat gesteld worden om hun reablement werkzaamheden zo goed mogelijk te doen. Onderwijs, andere vormen van kennisdeling, inzet op competenties die nodig zijn en vormen van samenwerking die hieraan bijdragen zijn daarvoor essentieel. ZonMw richt zich daarom ook op deze partijen. “Zorgen dat” is hier ook van toepassing zodat professionals gezamenlijk, interdisciplinair en domein overstijgend diverse vormen van reablement kunnen toepassen, samen met cliënten en hun naasten.

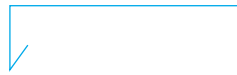
2.8. Het ZonMw-programmaportfolio

Het ZonMw programma Reablement 2 legt actief verbinding met de collega's van andere programma's. Door kennisuitwisseling, afstemming van activiteiten zoals subsidierondes en het verbinden van netwerken worden gezamenlijke vraagstukken rond zelfredzaamheid, passende ondersteuning en samenwerking tussen zorg- en welzijnsdomeinen opgepakt.

Het gaat in het bijzonder om:

- Binnen het cluster Ouderen de volgende programma's: Passende Zorg binnen de Wet Langdurige Zorg, Beter Thuis II, Langdurige Zorg en Ondersteuning II, Ondersteuning Regionale Samenwerking
- Binnen het cluster Kwaliteit van Zorg de volgende programma's: Versterking Organisatie Eerstelijnszorg, Paramedische Zorg en Verpleging en Verzorging
- Binnen het cluster Preventie de volgende programma's: Versterking Verloskundige Samenwerkingsverbanden, Preventieprogramma 8
- Kaderprogramma Passende Zorg
- Academische werkplaatsen: Ouderenzorg, Huisartsenzorg

Het programma Reablement 2 draagt bij aan de eerste maatschappelijke opgave van ZonMw uit het Strategisch beleidsplan 2025 – 2029 van ZonMw namelijk: 'Toekomstbestendig stelsel van preventie, zorg en welzijn'. Om de zorg toekomstbestendig te maken, is een transitie nodig. Dit is een uitdaging waar de samenleving als geheel mee aan de slag moet, omdat oplossingen niet alleen in het zorg- of sociaal domein vallen. Passende zorg is een belangrijke manier om met kennis bij te dragen aan

de systeemvernieuwing binnen de curatieve en langdurige zorg. Een toekomstbestendig stelsel biedt ruimte voor doelmatig gebruik van innovatieve interventies en heeft aandacht voor raakvlakken met de aanpak van preventie, welzijn en beperking van gezondheidsrisico's in andere domeinen.

3. Impact, effecten en resultaten

In dit hoofdstuk zijn de beoogde impact en het hoofddoel van het programma, de gewenste effecten en resultaten beschreven. Hierbij is gebruik gemaakt van een verandertheorie. De beoogde impact en het hoofddoel vormen het startpunt en we werken toe naar de gewenste resultaten van het programma Reablement 2.

3.1 Beoogde impact en hoofddoel programma

De beoogde impact van het programma ligt in de lijn van de maatschappelijke thematiek.

ZonMw draagt met het programma Reablement 2 bij aan de volgende impact:

“Ouderen kunnen zoveel en zo lang mogelijk alledaagse activiteiten (weer) zelf doen en zelfredzaam blijven in hun eigen woonomgeving wat bijdraagt aan hun welbevinden en kwaliteit van leven.”

Het hoofddoel van het ZonMw Reablement 2 programma is als volgt geformuleerd:

“Met kennis en verbinding bijdragen aan de doorontwikkeling en inzet van reablement.”, zodat de reablementbeweging naar duurzame inzet wordt gestimuleerd en ondersteund ten behoeve van te maken beleidskeuzes.

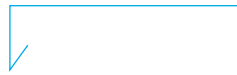
3.2 Beoogde effecten en programmadoelen

ZonMw draagt met dit programma bij aan de beoogde impact uit paragraaf 3.1. Hiervoor zijn, in afstemming met VWS en stakeholders, 3 effecten benoemd:

1. Versterking en verankering van het reablementgedachtegoed bij ouderen en hun naasten, professionals en organisaties.
2. Vergroot inzicht in de effectiviteit van reablementinterventies en programmatische aanpakken.
3. Kennisdeling en kennisbenutting van zowel het reablementgedachtegoed als reablement interventies en programmatische aanpakken.

1. Versterking en verankering van het reablementgedachtegoed bij:

Ouderen en hun naasten: ouderen zijn vaak nog onbekend met het gedachtegoed reablement of associëren het met een kostenbesparing in de zorg in plaats van een beweging die bijdraagt aan het langer zelfstandig in de eigen woonomgeving verblijven. Succesvolle acceptatie hangt af van hoe reablement wordt gepresenteerd en beleefd. Het beoogde effect en programmadoel is het versterken en verankeren van het gedachtegoed bij ouderen en hun naasten.

Professionals: het beoogde effect en programmadoel is het versterken en verankeren van het gedachtegoed bij professionals. De samenwerking wordt versterkt door bevordering van kennis over interdisciplinair en domeinoverstijgend samenwerken. Professionals werken volgens het reablementgedachtegoed en spreken dezelfde taal.

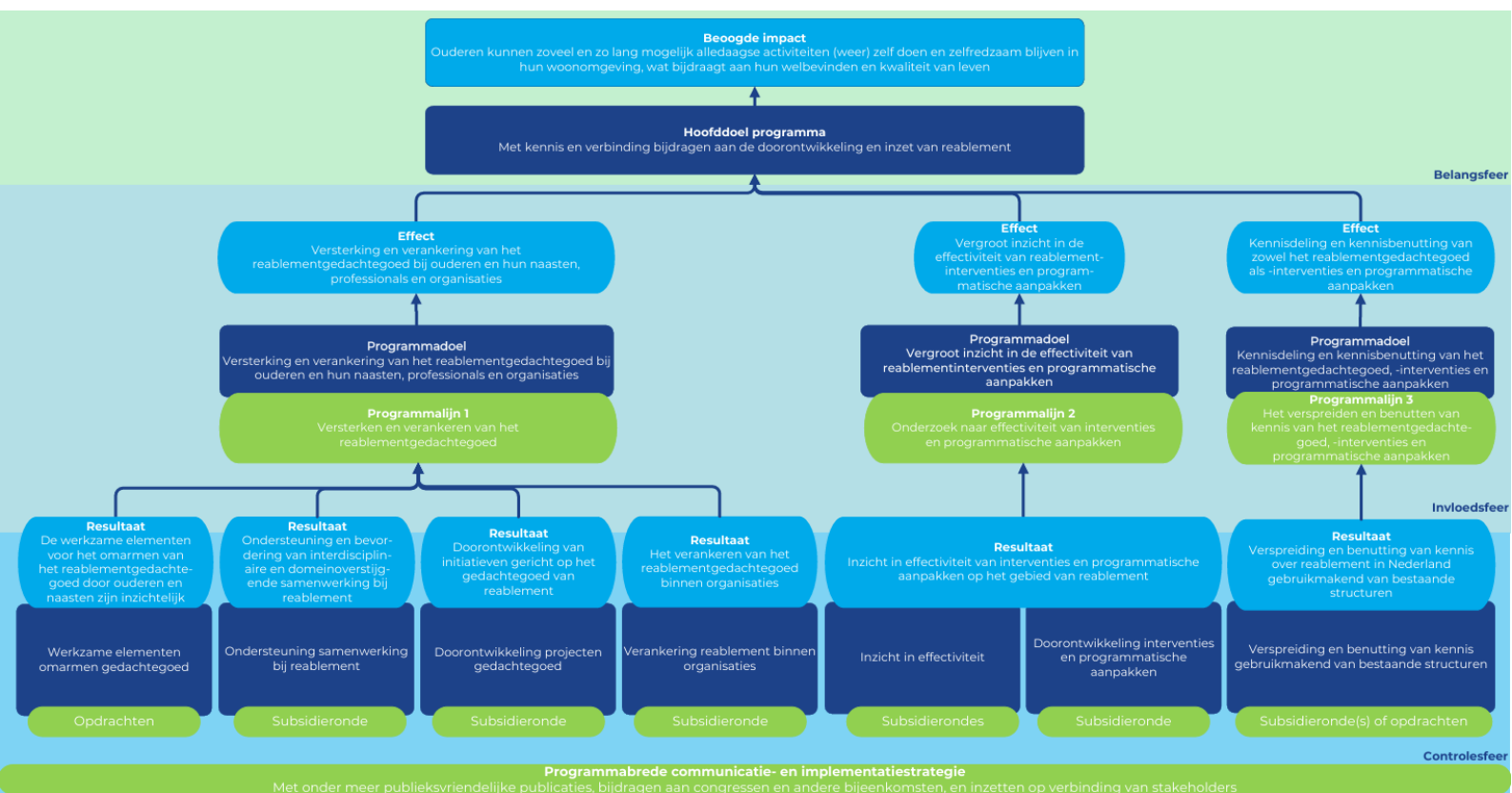
Organisaties: Het beoogde effect en programmadoel is dat het gedachtegoed van reablement duurzaam wordt versterkt en verankerd in organisaties. Dit is zichtbaar in beleid, werkprocessen, scholing en sturing, waardoor reablement een vanzelfsprekend onderdeel wordt van de dagelijkse praktijk.

2. Vergroot inzicht in de effectiviteit van reablementinterventies en programmatische aanpakken. Het inzicht in effectiviteit van reablementinterventies en programmatische aanpakken is vergroot. Het is bekend voor welke doelgroepen reablementinterventies en programmatische aanpakken effectief zijn en welke methodieken en bewijslast nodig zijn. Deze inzichten dragen bij aan een groter en passend gebruik van effectieve reablement interventies en programmatische aanpakken.

3. Kennisdeling en kennisbenutting van zowel het reablementgedachtegoed als reablementinterventies en programmatische aanpakken:

Ouderen, professionals en organisaties maken gebruik van elkaars kennis en ervaring. Dit is het verbindende effect tussen programmalijn 1 en 2: het beoogde effect is dat gedurende de looptijd van het programma tussentijdse opgedane lessen en kennis opgehaald, gedeeld en gedeeld worden en een iteratieve leercyclus gestimuleerd wordt. Daarmee zal de reablementbeweging verrijkt en zichtbaar worden.

Deze 3 beoogde effecten vormen ook de programmadoelen van Reablement 2 (Figuur 3 hieronder)

Figuur 3 Reablement 2 programma

3.3 Resultaten en programmadoelstellingen

Op basis van de 3 programmadoelen uit paragraaf 3.2 zijn 3 programmalijnen ingericht. Binnen deze programmalijnen draagt ZonMw met verschillende activiteiten bij aan het behalen van de beoogde resultaten. Hieronder staan de programmalijnen en de bijbehorende beoogde resultaten. Per resultaat is beschreven hoe ZonMw dat wil bereiken. Daarbij wordt opgemerkt dat op basis van gesprekken met stakeholders en tussentijdse resultaten ZonMw nog aanpassingen kan aanbrengen gedurende de looptijd van het programma.

Programmalijn 1: Versterken en verankeren van het reablementgedachtegoed

ZonMw wil bijdragen aan het verder inbedden en versterken van het reablementgedachtegoed bij ouders en hun naasten en in organisaties.

Resultaat 1: De werkzame elementen voor het omarmen van het reablementgedachtegoed door ouders en naasten zijn inzichtelijk

Het eerste Reablementprogramma liet zien dat reablement niet altijd bekend noch omarmd wordt door ouders. Daarnaast ervaren professionals het als belemmerend wanneer ouders onvoldoende bekend zijn met de uitgangspunten en meerwaarde van het reablementgedachtegoed. Het beoogde resultaat is dat er inzicht is in werkzame elementen die bijdragen aan het omarmen van het reablement gedachtegoed door ouders en hun naasten. Om hieraan bij te dragen wordt gedacht aan:

een of meerdere opdrachten uitzetten om inzicht te krijgen in welke werkzame elementen bijdragen aan het omarmen van reablement door ouderen en hun naasten. Dit in afstemming met relevante stakeholders.

Met deze doelstelling wordt beoogd bij te dragen aan de ZonMw kerntaak *kennisontwikkeling*. Binnen het Kennis- en Innovatieraamwerk bevinden deze activiteiten zich op de fase *implementeer en probeer*.

Resultaat 2: ondersteuning en bevordering van interdisciplinaire en domeinoverstijgende samenwerking bij reablement

Op dit moment wordt er nog onvoldoende interdisciplinair en domeinoverstijgend samengewerkt op het gebied van het reablementgedachtegoed. ZonMw wil bijdragen aan structurele toepassing van het reablementgedachtegoed binnen en tussen het zorg- en sociaal domein, de praktische toepasbaarheid van reablement in het dagelijks handelen van professionals en de versterking van competenties en randvoorwaarden voor (domeinoverstijgende) samenwerking

ZonMw zet in op een subsidieronde om interdisciplinaire en domeinoverstijgende samenwerking bij reablement te ondersteunen.

Met deze doelstelling wordt beoogd bij te dragen aan de ZonMw kerntaak *kennisbenutting*. Binnen het Kennis- en Innovatieraamwerk bevindt deze activiteiten zich op de fase *implementeer en probeer*.

Resultaat 3: doorontwikkeling van initiatieven gericht op het gedachtegoed van reablement

ZonMw wil inzetten op een subsidieronde gericht op het verderbrengen en doorontwikkelen van bestaande initiatieven die zich richten op het versterken van het werken volgens het gedachtegoed van reablement. De verdere invulling van deze ronde wordt later nader uitgewerkt.

Met deze doelstelling wordt beoogd bij te dragen aan de ZonMw kerntaak *kennisbenutting*. Binnen het Kennis- en Innovatieraamwerk bevindt deze activiteit zich op de fase *valideer en controleer*.

Resultaat 4: het verankeren van het reablementgedachtegoed binnen organisaties

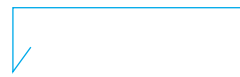
Werken volgens het reablement gedachtegoed vraagt om een organisatie- en cultuurverandering. Borging vraagt blijvende aandacht van management, opleidingen en werkprocessen. Daarom wil ZonMw inzetten op een subsidieronde ter bevordering van het verankeren van het reablementgedachtegoed binnen organisaties.

Om hieraan bij te dragen wordt gedacht aan:

Een subsidieoproep met als doel zorg- en welzijnsorganisaties te stimuleren het reablementgedachtegoed binnen de (organisatie)cultuur in te laten bedden.

Met deze doelstelling wordt beoogd bij te dragen aan de ZonMw kerntaak *kennisbenutting*. Binnen het Kennis- en Innovatieraamwerk bevindt deze activiteit zich op de fasen *valideer en controleer* en *implementeer en probeer*.

Programmalijn 2: Onderzoek naar effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken

ZonMw wil bijdragen aan inzicht in welke reablement interventies en aanpakken werken voor welke ouderen en in welke context. Inzichten kunnen bijdragen aan het thema bekostiging van reablement.

Resultaat: inzicht in effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken op het gebied van reablement.

Hiervoor wordt aan de volgende subsidierondes gedacht:

- Subsidieronde(s) om via effectiviteitsonderzoek meer inzicht te krijgen in welke interventies of programmatische aanpakken effectief zijn, in welke context en voor wie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de kosteneffectiviteit van deze interventies en aanpakken.
- Een subsidieronde voor de doorontwikkeling van interventies en programmatische aanpakken deelnemend aan het onderzoek waarin de kennis wordt gebruikt voor het verbreden van toepassing van reablementinterventies en programmatische aanpakken. Daarbij wordt in deze programmalijn ook ingezet op het toewerken richting erkenning van interventies en programmatische aanpakken in een Nederlandse interventiedatabank.

Met deze doelstelling wordt beoogd bij te dragen aan de ZonMw kerntaak *kennisontwikkeling*. Binnen het Kennis- en Innovatieraamwerk bevinden deze activiteiten zich op de fase *beproof en bescherm*.

Programmalijn 3: Het verspreiden en benutten van kennis van zowel het reablementgedachtegoed als reablementinterventies en programmatische aanpakken:

ZonMw wil doorlopend actuele en relevante kennis over het gedachtegoed, interventies en programmatische aanpakken beschikbaar maken en zorgen dat deze benut wordt.

Resultaat: verspreiding en benutting van kennis over reablement in Nederland gebruikmakend van bestaande structuren

ZonMw stimuleert dat de uitkomsten van de andere twee programmalijnen doorlopend worden gedeeld. Zo wordt het bijvoorbeeld een voorwaarde voor andere rondes om kennis te delen via nader te bepalen platforms, bijvoorbeeld Vilans of via samenwerkingsverbanden in de regio/wijk of de verschillende Academische werkplaatsen. Programmalijn 3 gebruikt bestaande structuren, netwerken en platforms om kennis te verspreiden en benutten.

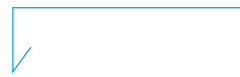
ZonMw levert subsidieronde(s) of opdrachten op die hier expliciet op inzetten.

In §4.1 staat een verdere uitwerking van deze programmalijnen.

Met deze doelstelling wordt beoogd bij te dragen aan de ZonMw kerntaak *kennisbenutting*. Binnen het Kennis- en Innovatieraamwerk bevinden de activiteiten zich op de fase *implementeer en probeer*.

3.4 (Eind)gebruikers, doelgroepen, stakeholders

Het programma Reablement 2 kent verschillende stakeholders. In paragraaf 2.4 is het speelveld uitgebreid beschreven. Deze omvangrijke groep stakeholders kent rollen in alle fasen van het programma: van ontwikkeling van het programma zelf tot aan kennisdeling en evaluatie na afronding van het programma. De stakeholders en hun rollen staan benoemd in een tabel in bijlage 4.

3.5 Aannames en voorwaarden

Deze paragraaf beschrijft de aannames en voorwaarden die een rol spelen bij het behalen van het hoofddoel en de beschreven resultaten. Voor het behalen van de beoogde resultaten in Reablement 2 wordt uitgegaan van een aantal samenhangende aannames.

Allereerst veronderstelt het programma dat het versterken van de kennisbasis kan leiden tot opschaling en bredere toepassing van reablement en daarmee kan leiden tot meer kwaliteit van leven bij ouderen. Dit gebeurt onder meer door beter inzicht in de toepassing van het reablementgedachtegoed aan de voorkant, de effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken.

Ten tweede veronderstelt het programma dat onbekendheid met de term reablement en mogelijke negatieve associaties bij deze term bij ouderen en hun naasten leidt tot verminderde mogelijkheden om reablement in te zetten. Een positievere beeldvorming zou kunnen leiden tot een positievere houding en daarmee meer bereidheid om reablement te zien als een toevoeging voor het langer blijven wonen in de eigen leefomgeving van de oudere. Daarnaast verwachten we op basis van gesprekken met stakeholders en inzichten uit de Inspiratiewijzer Reablement dat een positievere beeldvorming van reablement het voor professionals gemakkelijker maakt om het gesprek met ouderen en hun naasten aan te gaan, omdat zij minder tijd hoeven te besteden aan het overtuigen van de meerwaarde van deze aanpak.

Ten derde verwacht ZonMw dat intensievere domeinoverstijgende en interdisciplinaire samenwerking bijdraagt aan eerdere en betere toepassing van reablement.

Tot slot wordt verwacht dat doorlopende actieve kennisuitwisseling en programmabreed leren samen zorgen voor bredere toepassing en opschaling van ontwikkelde inzichten en producten.

Het programma Reablement 2 levert of financiert zelf geen zorg, maar ondersteunt de praktijk via kennisontwikkeling en -toepassing. Dit betekent dat de beoogde impact alleen wordt bereikt als inzichten daadwerkelijk hun weg vinden naar het handelen van financiers, professionals, organisaties en de ouderen en hun naasten zelf. Daarom is het belangrijk dat de noodzaak tot het inzetten van reablement breed wordt gedeeld en dat beleid en bekostiging deze richting blijven ondersteunen. Tegelijkertijd vraagt de implementatie van nieuwe werkwijzen om voldoende capaciteit en verandervermogen in een sector die onder druk staat en waar veel nieuwe initiatieven hun weg vinden.

Daarnaast zijn de volgende randvoorwaarden essentieel voor het behalen van de beoogde resultaten van het programma:

- Actieve betrokkenheid en draagvlak bij zorgprofessionals, ouderen, naasten en andere stakeholders zoals de systeempartijen;
- Bestuurlijk commitment en voldoende tijd, capaciteit en verandervermogen binnen zorgorganisaties en het sociaal domein;
- Beschikbaarheid en toegankelijkheid van relevante data en een goed functionerende kennisinfrastructuur;
- Een ondersteunende beleids- en financieringscontext, met name voor domeinoverstijgende samenwerking en de inzet van passende interventies;

- Praktische inbedding van ontwikkelde kennis en instrumenten in werkprocessen.

Deze aannames en randvoorwaarden vormen tegelijkertijd ook risico's die het realiseren van de doelstellingen kunnen beïnvloeden. In hoofdstuk 7 zijn de risico's en mitigerende maatregelen verder toegelicht.

4 Programmaopbouw en planning

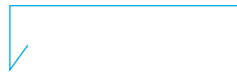
4.1 Programmalijnen

Uit de beoogde effecten en programmadoelen volgen 3 programmalijnen.

Daarnaast worden op verzoek van VWS tijdelijke impulsen uitgezet, voorafgaand aan de grotere subsidierondes van het programma Reablement 2. Dit gebeurt om hiaten in de doorontwikkeling te voorkomen. In deze paragraaf worden de verschillende tijdelijke impulsen beschreven, gevolgd door de 3 programmalijnen, de te bereiken resultaten met bijbehorende de ZonMw kerntaken (zie hoofdstuk 3) en hoe ZonMw die resultaten gaat bereiken.

Tijdelijke impulsen

- Impulsen in de vorm van een opdracht worden uitgezet bij de 4 gehonoreerde doorontwikkelaarprojecten uit het eerste programma Reablement. De opdrachten leveren producten op aan ZonMw die kennis, inzichten en opbrengsten opleveren waarop binnen het programma Reablement 2 kan worden voortgebouwd.
- Tegelijkertijd wordt, om bij te dragen aan een gelijk speelveld, nagedacht over 2 passende impulsen in de vorm van subsidierondes voor andere partijen die met reablement werken. De exacte invulling van deze subsidieronde(s) wordt in de nazomer van 2026 vastgesteld. Mogelijke opties voor rondes zijn:
 - Een subsidieronde gericht op bestaande reablementinterventies en programmatische aanpakken die voorbereidt op het zetten van stappen richting bredere kennisdeling, overdraagbaarheid en een mogelijk erkenningstraject in een erkende interventiedatabank. Deze ronde sluit aan bij programmalijn 2.
 - Een subsidieronde gericht op het ondersteunen van professionals bij het werken volgens het reablementgedachtegoed. Deze ronde levert toepasbare kennis op over wat professionals helpt om het reablementgedachtegoed structureel te integreren in hun dagelijks handelen. Deze ronde sluit aan bij programmalijn 1.

4.1.1 Programmalijn 1: Versterken en verankeren van het reablement gedachtegoed

Resultaat 1: de werkzame elementen voor het omarmen van het reablementgedachtegoed door ouderen en hun naasten zijn inzichtelijk

Om dit resultaat te realiseren, wordt gedacht aan het verstrekken van een opdracht aan een partij om de 'ingrediënten' voor een landelijk traject voor te bereiden richting ouderen die eigen regie, zelfredzaamheid en preventie positief neerzet zodat ouderen en hun naasten het gedachtegoed gaan omarmen. Dat kan een (aanvulling op een bestaande) maatschappelijke campagne zijn, maar van belang is dat er eerst wordt verkend welke werkzame elementen bijdragen aan het omarmen van het reablementgedachtegoed. Dan kan daarop aduquaat worden ingespeeld. Vervolgens worden de uitkomsten van deze verkenning in nader te bepalen concrete acties omgezet. Daarnaast zullen de werkzame elementen meegenomen worden in de rest van het programma.

Resultaat 2: ondersteuning en bevordering van interdisciplinaire en domeinoverstijgende samenwerking bij reablement

Succesvolle interdisciplinaire en domeinoverstijgende samenwerking vraagt om een gezamenlijke taal en gedeelde doelen, het leren kennen van elkaar, onderling vertrouwen, competenties die bijdragen aan samenwerking en voldoende tijd en middelen. Om dit resultaat te realiseren is ZonMw van plan een subsidieronde in te richten die inzet op verschillende elementen die bijdragen aan het versterken van de samenwerking, zoals: opleiden en professionaliseren van bestaande en toekomstige professionals, leren in de praktijk en e-kennis (ontsluiten via programmalijn 3).

Daarbij kan aangesloten worden bij bestaande trajecten. Denk daarbij aan regionale samenwerkingsverbanden, trajecten die ingezet worden in het kader van IZA, AZWA, Academische werkplaatsen of die in het kader van positieve gezondheid mogelijkheden bieden om de koppeling tussen reablement en preventie te maken.

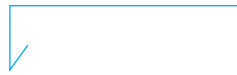
Resultaat 3: doorontwikkeling van initiatieven gericht op het gedachtegoed van reablement

Deze ontwikkelronde biedt ruimte aan bestaande reablement initiatieven die voortbouwen op eerdere ervaringen en resultaten. De ronde stimuleert de verdere doorontwikkeling van bestaande initiatieven die zich richten op het gedachtegoed van reablement met als doel het reablementgedachtegoed te versterken. De nadere invulling volgt op een later moment.

Resultaat 4: het verankeren van het reablementgedachtegoed binnen organisaties

ZonMw zet in op een subsidieronde om blijvende aandacht en draagvlak voor reablement te creëren binnen organisaties. Daarbinnen denken we aan de volgende opties:

- Structurele toepassing van het reablementgedachtegoed in zorgorganisaties binnen de VVT, eerstelijnszorg (zoals huisartsenzorg), ziekenhuizen, gemeenten en/of het sociaal domein.
- Verankering in visie, strategie, beleid en specifieke aandacht voor de vertaling naar het dagelijks werk.

4.1.3. Programmalijn 2: Onderzoek naar effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken

Resultaat: inzicht in effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken op het gebied van reablement

Vanuit het eerste Reablementprogramma, het veld en het HLO cluster Reablement komt de noodzaak naar voren om beter inzicht te krijgen in welke interventies en programmatische aanpakken effectief zijn voor specifieke doelgroepen en wanneer ze ingezet kunnen worden. Inzichten uit het onderzoek kunnen bijdragen aan het thema bekostiging van reablement.

Om dit resultaat te realiseren wordt gedacht aan de volgende opties voor subsidierondes:

- Er wordt onderzoek gedaan om inzicht te krijgen in effectiviteit van interventie- en programmatische aanpakken. Daarnaast wordt aandacht besteed aan kosteneffectiviteit. Verdere uitwerking hiervan zal met de relevante partijen afgestemd worden.
- Doorontwikkeling van bestaande interventies of een programmatische aanpakken. Daarbij wordt in deze programmalijn ook ingezet op toewerking richting erkenning in een Nederlandse interventiedatabank.

4.1.4 Programmalijn 3: Het verspreiden en benutten van kennis van zowel het reablementgedachtegoed als reablementinterventies en programmatische aanpakken

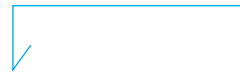
Resultaat: verspreiding en benutting van kennis over reablement in Nederland gebruikmakend van bestaande structuren

Om kennisdeling over de toepassing van reablement in Nederland te realiseren zijn de uitkomsten van de andere programmalijnen van belang. Het wordt een voorwaarde in alle rondes om kennis te delen op een nader af te spreken wijze. Dit bevordert de mogelijkheid voor ouderen, professionals en organisaties om zo goed mogelijk gebruik te kunnen maken van de beschikbare kennis en ervaringen.

Programmalijn 3 draagt bij aan het beschikbaar maken van kennis en zorgen dat het benut wordt. Deze programmalijn vormt de verbinding tussen de 2 andere programmalijnen. Hierbij willen we zoveel mogelijk gebruikmaken van bestaande structuren.

Om dit resultaat te realiseren wordt gedacht aan:

- Praktische kennisdeling via een bestaand platform, zoals Vilans, voor verdere verspreiding van toepasbare materialen. Ook via reeds bestaande samenwerkingsverbanden in wijken, regio's en de Academische werkplaatsen.
- Het ondersteunen van bestaande leer- en implementatienetwerken of die waar nodig opzetten.
- Coaching van gemotiveerde professionals en organisaties door expertorganisaties (ambassadeurs).
- Onder andere via patiëntenvereniging(en), ouderenorganisaties, de Raad voor Ouderen en Reable Nederland delen informatie over reablement met ouderen en hun naasten. Via deze organisaties worden ook ervaringen van ouderen gedeeld.

Binnen de drie programmalijnen wordt gestreefd naar een goede landelijke spreiding van de inzet op reablement, zodat kennisontwikkeling en kennisbenutting plaatsvinden in verschillende regio's en contexten.

4.2 Programmaprojecten: communicatie, implementatie en overig

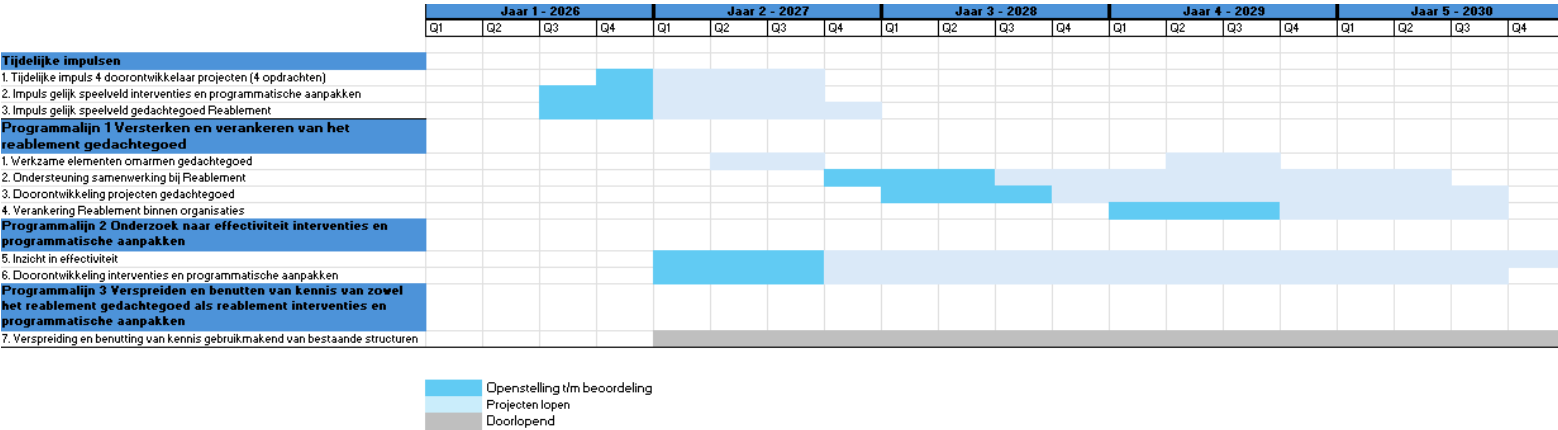
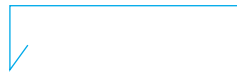
Met de kennis uit dit programma ondersteunt ZonMw verschillende groepen bij het ontwikkelen, toepassen en delen van kennis over reablement. Denk aan (aankomend) professionals, organisaties, onderzoekers, beleidsmakers, financiers, maar ook ouderen en naasten. Om ervoor te zorgen dat deze kennis bij de juiste groepen landt en in de praktijk gebruikt wordt, wordt een communicatie- en implementatiestrategie opgezet. Hieronder staan de grote lijnen van deze strategie. De exacte inzet en de details worden na de definitieve opdrachtverstrekking verder uitgewerkt. De strategie omvat in elk geval:

- *Publieksvriendelijke publicaties* over (voorlopige) resultaten uit de projecten. Denk aan richtlijnen, handreikingen, scholingsmateriaal en/of praktijkvoorbeelden. Dit vindt onder andere plaats via de ZonMw-website, de ZonMw-nieuwsbrief Ouderen, de ZonMw-showcase Ouderen op LinkedIn en op platforms waar ouderen en professionals en organisaties informatie zoeken.
- *Bijdragen aan congressen en andere bijeenkomsten*. Samen met projectleiders, onderzoekers en andere betrokkenen organiseert ZonMw workshops en andere werkvormen om kennis te delen en kennisbenutting te stimuleren. Daarnaast wordt bijgedragen aan landelijke congressen en andere bijeenkomsten.
- *Inzetten op verbinding stakeholders*. Tijdens de uitvoering van het programma worden stakeholders actief betrokken door hen te informeren en gezamenlijk te onderzoeken welke mogelijkheden er liggen voor co-creatie. Tot slot legt het programma verbindingen met andere ZonMw-programma's, die zich richten op verbetering van zorg en ondersteuning van kwetsbare mensen.

De verdere invulling van de programmaprojecten worden gedurende de uitvoering van het programma verder vormgegeven.

4.3 Programmaplaning en –opzet

Hieronder is de programmaplaning en opzet van Reablement 2 weergegeven (Figuur 4). De planning biedt inzicht in de fasering van de programmalijnen en vormt daarmee de basis voor de uitvoering, monitoring en financiële prognose. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste activiteiten gedurende de looptijd van het programma

Figuur 4: programmaplanning

5 Governance

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop ZonMw het programma bestuurt en waarop zij verantwoording aflegt.

5.1 Opdrachtgever

VWS is de opdrachtgever van het programma Reablement 2. VWS heeft in de opdrachtbrief (bijlage 1) de inhoudelijke en financiële kaders gesteld voor het programma. Het ministerie is gedurende de uitvoering nauw betrokken bij het programma. Er vindt regulier overleg plaats tussen VWS en ZonMw. In dit overleg wordt de inhoudelijke en financiële voortgang van het programma besproken. Ook is VWS waarnemer in de programmacommissie en zo betrokken bij de vormgeving en uitvoering van de subsidierondes.

5.2 Bestuur van het programma

5.2.1 ZonMw-bestuur

Het ZonMw-bestuur is het hoogste orgaan binnen ZonMw. Het draagt de bestuurlijke eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en coördinatie van het programma Reablement 2. Het ZonMw-bestuur legt periodiek verantwoording af aan de opdrachtgever.

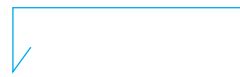
5.2.2 Commissie

Voor dit programma stelt het ZonMw-bestuur een programmacommissie in. De programmacommissie bestaat uit een voorzitter en vicevoorzitter en heeft minimaal 5 leden.

De programmacommissie is, in opdracht en onder eindverantwoordelijkheid van ZonMw, verantwoordelijk voor de taken zoals benoemd in het Bestuursreglement ZonMw onder 4.2. De programmacommissie geeft sturing aan de strategische koers en positionering van het programma, waaronder verbeteringen in de uitvoering van het programma om de programmadoelstellingen te realiseren. De programmacommissie adviseert ZonMw over de nadere uitwerking van het programma, de inhoud van de subsidieoproepen, de selectie van subsidieaanvragen en de monitoring van de projectvoortgang.

De volgende expertise moet ten minste vertegenwoordigd zijn in de programmacommissie:

- kennis over en ervaring met cultuurverandering
- het werken met reablement vanuit de verschillende domeinen
- ervaringsdeskundigheid
- domeinoverstijgende samenwerking
- financiering
- onderzoek
- mantelzorg

Alle commissieleden participeren op persoonlijke titel, zonder last of ruggespraak en zijn bij de beoordeling van subsidieaanvragen gehouden aan de '[Code omgang met persoonlijke belangen](#)'.

Aan een programmacommissie kunnen door het ZonMw-bestuur adviseurs of waarnemers worden toegevoegd. Zij zijn geen lid van de commissie en hebben derhalve geen stemrecht. De vertegenwoordiger van VWS neemt als waarnemer deel aan de vergaderingen van de programmacommissie.

5.2.3 ZonMw-Programmabureau

Het ZonMw-programmabureau ondersteunt de programmacommissie bij de dagelijkse uitvoering van het programma. Het programmabureau bestaat uit een directeur programma's, een clusterhoofd, (senior) programmamanager(s), programmasecretaris(sen), implementatiespecialist(en), programmamedewerkers, communicatiemedewerker(s) en clusterassistent(en).

Het programmabureau monitort het programma. Dit betreft zowel de voortgang van het programma als geheel, als de voortgang van de programmalijnen, projecten en overige programma-activiteiten. De voortgang betreft zowel de inhoud als de financiën. Mocht de monitoring daartoe aanleiding geven, worden de verdere subsidierondes of programma-activiteiten aangevuld of aangepast in overleg met de programmacommissie en VWS.

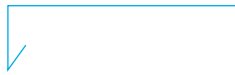
Over het verloop van het programma vindt afstemming plaats tussen het programmabureau en een vast contactpersoon, of contactpersonen, van VWS, opdrachtgever. Onderwerpen zijn de inhoudelijke en financiële voortgang van het programma, inclusief de planning, ontwikkelingen en resultaten. De vaste contactpersoon woont als waarnemer de vergaderingen bij van de programmacommissie.

5.3 Verantwoording programma

5.3.1 Rapportages aan opdrachtgever

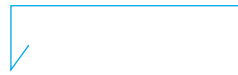
ZonMw legt verantwoording af over de programma's aan VWS, opdrachtgever van het programma. Dit is conform de werkafspraken tussen VWS, NWO en ZonMw. Verslaglegging door ZonMw gebeurt als volgt:

- In het jaarplan beschrijft ZonMw op hoofdlijnen de voorgenomen activiteiten voor het volgende jaar.
- In de voortgangsrapportage beschrijft ZonMw op hoofdlijnen de ontwikkelingen gedurende de eerste 5 maanden van het kalenderjaar. De nadruk is op afwijkingen van voornemens, knelpunten en (voorgenomen) acties om deze op te lossen en belangrijke concrete gerealiseerde resultaten.
- In het jaarverslag beschrijft ZonMw op hoofdlijnen de uitgevoerde activiteiten en gerealiseerde resultaten van het afgelopen kalenderjaar.
- In de jaarrekening rapporteert ZonMw per programma over de realisatie ten opzichte van de begroting in het afgelopen jaar.

5.3.2 Evaluatie van het programma

ZonMw zorgt voor de evaluatie van het programma. Deze evaluatie vindt plaats tegen het eind van de looptijd van het programma. ZonMw overlegt met VWS, opdrachtgever van het programma, over het kader (de Terms of Reference) van de evaluatie. Bovendien deelt ZonMw de resultaten van de evaluatie met VWS.

6. Begroting en financiële planning

6.1 Begroting

De begroting is gebaseerd op de inhoud van het programma zoals beschreven in de voorgaande hoofdstukken. Het beschikbare budget is als volgt verdeeld over de programmaonderdelen (Tabel 1). De personele uitvoeringskosten zijn berekend op basis van een uren-begroting en conform de vastgestelde integrale tarieven.

Hoofdstuk	Programmaonderdelen 2026 t/m 2030	Budget (€)
H 4.1	Tijdelijke impuls 4 doorontwikkelaar projecten	€ 250.000
H 4.1	Impuls gelijk speelveld interventies en programmatische aanpakken	€ 550.000
H 4.1	Impuls gelijk speelveld gedachtegoed Reablement	€ 500.000
H 4.1	Uitwerking verkenning Social Return on Investment (SROI)	€ 25.000
H 4.1	Programmalijn 1 Versterken en verankeren van het reablement gedachtegoed	€ 6.100.000
H 4.1	Programmalijn 2 Onderzoek naar effectiviteit van interventies en programmatische aanpakken	€ 6.000.000
H 4.1	Programmalijn 3 Verspreiden en benutten van kennis van reablement gedachtegoed en reablement interventies en programmatische aanpakken	€ 400.000
H 4.2	Communicatie en implementatie	€ 345.000
H 5.3	Evaluatie	€ 50.000
<i>Uitvoeringskosten programma</i>		
H 5.2	Programmabureau	€ 3.632.011
H 5.2	Bureaunkosten	€ 110.489
H 5.2	Commissiekosten	€ 112.500
	Totaal	€ 18.075.000

Tabel 1 Beschikbare middelen voor programmaonderdelen in 2027 t/m 2030

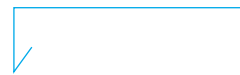
6.2 Financiële planning

Een gedetailleerde begroting met verplichtingen, liquiditeiten en bevoorschotting is beschikbaar voor de opdrachtgever. Bij vertraging in de planning die van substantiële invloed is op de uitgavenprognose van ZonMw, zal in afstemming met de opdrachtgever een herziene begroting worden afgesproken.

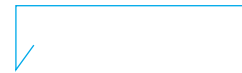
7 Risico's en beheersmaatregelen

Elk programma kent risico's en afhankelijkheden voor het slagen van het programma. ZonMw identificeert op dit moment voor dit programma de volgende risico's:

Nr.	Omschrijving	Beheersmaatregel
Planning en opzet programma		

Nr.	Omschrijving	Beheersmaatregel
1	De ontwikkeling van subsidierondes kan door benodigde afstemming met interne en externe stakeholders meer tijd vergen dan gepland.	• Subsidierondes worden tijdig voorbereid, inclusief een realistische planning met voldoende ruimte voor consultatie en afstemming. • Belangrijke stakeholders worden vroegtijdig betrokken, zodat knelpunten en aandachtspunten in een vroeg stadium kunnen worden geadresseerd. • Met VWS en andere sleutelpartijen vindt periodieke afstemming plaats om voortgang te monitoren en tijdig besluiten te kunnen nemen.
2	Financiering van (onderzoeks)activiteiten in subsidierondes kan mogelijk leiden tot ongeoorloofde staatssteun. Dit kan voorkomen worden door inzet van een vrijstellingsinstrument.	• Handelen volgens programmeermodel • 1 doel per subsidieronde
Aanvragers		
3	Voor specifieke subsidierondes bestaat het risico dat onvoldoende geschikte of voldoende sterke consortia een aanvraag indienen, waardoor de beoogde kennisontwikkeling en impact achterblijven.	• Vroegtijdige verkenning van het veld en actieve communicatie over aankomende subsidierondes. • Organiseren van informatie- en netwerkbijeenkomsten om consortiumvorming te stimuleren. • Betrekken van relevante beroepsgroepen, kennisinstellingen en praktijkpartijen bij de voorbereiding van de ronde.
4	De administratieve en verantwoordingsvereisten kunnen als belastend worden ervaren, waardoor deelname aan subsidierondes voor met name kleinere organisaties minder aantrekkelijk wordt.	• Het subsidiekader kan worden aangepast, zodat de omvang van het budget en de verantwoordingsvereisten beter met elkaar in verhouding zijn gebracht. Hierbij geldt dat een hogere subsidieomvang gepaard gaat met zwaardere verantwoordingsvereisten. • Per subsidieronde worden waar nodig informatie- en ondersteuningsbijeenkomsten georganiseerd om potentiële aanvragers te informeren over de voorwaarden.
Impact		
5	Vanwege de meerjarige aard van projecten is de uiteindelijke impact van het programma naar verwachting pas richting het einde van de programmaperiode aantoonbaar.	• De gebruikte 'Theory of Change' biedt houvast voor het monitoren van voortgang en de bijdrage aan de beoogde impact. • Daarnaast worden inspanningen gepleegd om tussentijdse resultaten, geleerde lessen en ervaringen zichtbaar te maken en te benutten.
6	Het betrekken van cliënten en naasten bij de uitvoering van het programma en binnen de	• In afstemming met de programmacommissie en relevante stakeholders wordt een passende aanpak

Nr.	Omschrijving	Beheersmaatregel
	gesubsidieerde projecten blijkt complexer dan beoogd. Hierdoor komt de gewenste participatie mogelijk onvoldoende tot stand.	voor de betrokkenheid van cliënten en naasten uitgewerkt. Daarbij worden ervaringen en goede voorbeelden uit andere ZonMw-programma's benut. • Participatie van cliënten en naasten wordt als expliciet aandachtspunt meegenomen bij de ontwikkeling van subsidierondes.
7	Een belangrijk thema bij reablement is de bekostiging van zorg binnen interventies en programmatische aanpakken. Dit kan een aandachtspunt zijn om rekening mee te houden bij het bereiken van resultaten in het programma.	• Binnen HLO Cluster Reablement is de bekostiging van reablement een doorlopend aandachtspunt. Nieuwe inzichten worden meegenomen in het programma.
Veld		
8	Het zorgveld en het sociaal domein zijn continu in ontwikkeling. Veranderingen in beleid, bekostiging, organisatie en prioriteiten kunnen ertoe leiden dat programmalijnen of subsidieoproepen minder goed aansluiten op de actualiteit.	• Het programma onderhoudt structureel contact met relevante veldpartijen, beroeps- en brancheorganisaties, patiëntenorganisaties, zorgverzekeraars, VNG en VWS. • Programmalijnen en subsidieoproepen worden periodiek herijkt op basis van actuele ontwikkelingen.

Tabel 4 risico's en beheersmaatregelen

Bijlage 1. Opdrachtbrief

		Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag		
ZonMw t.a.v. het bestuur Postbus 93245 2509 AE Den Haag		
Bezoekadres Parnassusplein 5 2511 VX Den Haag T: 070 340 79 11 F: 070 340 70 14 www.rijksoverheid.nl		
Indicaties bij Ruwinkel, C.J.H. (Corine) Beleidsmedewerker Wonen met Zorg T: 06-21905375 R.c.j.ruwinkel@minvws.nl		
Kenmerk <370465-1096891-DMD		
Kenmerk afzender		
Bijlagen -		
<i>Correspondentie uitsluitend richten aan het retouradres met vermelding van de datum en het kenmerk van deze brief.</i>		
Datum	10 april 2026	
Betreft	Verzoek programmavoorstel reablement 2.0	
Geachte bestuur, Op 3 juni 2025 is het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO) 'Samen voor kwaliteit van bestaan' naar de Tweede Kamer gestuurd. In dit akkoord hebben betrokken partijen aangegeven de ingezette beweging vanuit o.a. het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) voort te zetten. Centraal in het HLO staat het versterken van de zelfstandigheid en eigen regie van ouderen, zodat zij zo lang mogelijk het leven kunnen leiden zoals zij dat willen, bij voorkeur in de eigen leefomgeving. In het HLO zijn afspraken gemaakt om bij het leveren van zorg en ondersteuning volgens een nieuwe standaard manier te werken en denken. Hierbij wordt verder ingezet op de (door) ontwikkeling, borging en opschaling van reablement. Reablement is gebaseerd op wat ouderen zelf graag willen, waar nu nog vaak veel uit harden van ouderen wordt genomen als zij in het zorgproces terecht komen, gaan ondersteuning en zorg juist meer aansluiten bij wat de ouderen (en hun omgeving) nog willen en kunnen (aan)leren. Middels deze brief verzoek ik ZonMw te komen met een programmavoorstel voor een vervolgprogramma Reablement 2026-2030 dat de reablement beweging naar duurzame inzet stimuleert en ondersteunt ten behoeve van de te maken beleidskeuzes. Voor het jaar 2025 is hiervoor een voorlopige inschatting gemaakt van maximaal €2 miljoen voor ontwikkelkosten, uitvoeringskosten en nacalculatie. Er is met u afgesproken te werken op nacalculatie voor deze kosten. In de definitieve goedkeuringsbrief wordt het exacte bedrag van deze kosten definitief toegezegd en uitbetaald aan ZonMw. Voor het programma en de daaraan voorafgaande tijdelijke impulsen geldt een financieel plafond van €3 miljoen in 2026 en €4 miljoen per jaar voor de jaren 2027 tot en met 2030. Definitieve toekenning is afhankelijk van besluitvorming en passeren binnen het bredere beeld van beschikbaarheid van middelen. Het vervolgprogramma Reablement sluit aan op ervaringen en resultaten van het huidige Reablement programma 2023 – medio 2026, dat zich momenteel in de afrondende fase bevindt. Er wordt een tweetal te onderscheiden als ook		
Pagina 1 van 3		

samenhangende sporen opgenomen:

1. Reablement als interventie
Tijdelijke, doelgerichte en multidisciplinaire trajecten voor ouderen met een bestaande of dreigende zorgvraag, gericht op herstel of behoud van functioneren zowel thuis als in de VVT.
2. Reablement als gedachtegoed
Structurele verandering van houding, taal en werkwijzen in zorg en ondersteuning, gericht op preventie en inzet voordat een formele zorgvraag ontstaat, passend bij de HLO lijn "Thuis als het kan".

Kenmerk
4370465-1096891-DMO

Met aandacht voor onderstaande onderdelen in het Reablement programma 2026-2030:

Het stimuleren en ondersteunen van de doorontwikkeling en inzet van reablement zowel als interventie als gedachtegoed middels:

1. Het ondersteunen en monitoren van (regionale en/of lokale) pilots bij (door)ontwikkeling, borging en opschaling van de inzet op reablement, met aandacht voor gerichte inzet op interdisciplinaire en domeinoverstijgende samenwerking, het passend aantonen van effecten en spreiding van de inzet op reablement in het land.
2. Kennisontwikkeling, -bundeling, -verspreiding.
3. Specifieke aandacht voor essentiële en werkzame elementen bijdragend aan duurzame inzet van en de ontwikkeling naar vormen van duurzame bekostiging en financiering.
4. Verbinding met andere (ZonMw) programma's met gerichte inzet op domeinoverstijgende samenwerking in de regio zoals Passende zorg, LZO, Versterking eerste lijn, Verloskundige samenwerkingsverbanden, Ondersteuning Regionale Samenwerking en Beter Thuis 2.

In het programmavoorstel zie ik graag terug hoe stakeholders en veldpartijen worden betrokken bij het programma. Tevens zie ik graag terug hoe het programma bijdraagt aan de HLO ambities en de gemaakte afspraken.

In lijn met de afspraken in het HLO hebben we u ambtelijk verzocht om te onderzoeken of en hoe een tijdelijke impuls kan worden geboden aan de gehonoreerde interventieprojecten uit de subsidieronde uit 2023 'Doorontwikkelen van reablement voor thuiswonende ouderen', in de aanloop naar het vervolgprogramma Reablement 2026-2030.

Het doel van dit verzoek is de continuering van de interventieprojecten tijdens de voorbereidingsfase van het vervolgprogramma ter voorkoming van hiaten in de doorontwikkeling. Bovendien kan op deze wijze in het vervolgprogramma worden voortgebouwd op de opgedane inzichten en opbrengsten.

U heeft hiervoor een QuickScan gedaan van de beschikbare projectresultaten en procesmatige opties. Op grond van hiervan ziet u mogelijkheden om een tijdelijke impuls te geven, zodat de basis van deze interventieprojecten in de tussenliggende periode verder kan worden versterkt. Momenteel verkent u de mogelijke routes voor een tijdelijke impuls. Voor deze routes wordt een staatssteuncheck uitgevoerd; afhankelijk van de uitkomst wordt één route gekozen. Een keuze wordt in maart verwacht waarna de procedure voor uitvoering

start. Ik verzoek u dit op ambtelijk niveau verder af te stemmen. Tevens verzoek ik u om tijdens de ontwikkeling van het programmavoorstel ook de voorbereiding van een aanvullende impuls te starten. Dit om gelijke toegang en kansen te waarborgen voor andere organisaties (anders dan de gehonoreerde interventieprojecten uit de subsidieronde 'Doorontwikkelen van reablement voor thuiswonende ouderen') die eveneens vanuit een programmatische aanpak reablement inzetten.

Kenmerk
4370465-1096891-DMO

Hierbij geeft DMO akkoord voor de hierboven beschreven verkenning en uitvoering van de tijdelijke impulsen te starten terwijl het programmavoorstel geschreven wordt. Op deze wijze kunnen hiaten in de doorontwikkeling reablement worden voorkomen en kan de basis van reablement in Nederland in brede zin, in lijn met het HLO worden, verder worden versterkt.

Als onderdeel van de afspraken in het HLO bestaat het voornemen om in 2026 bijeenkomsten te organiseren over reablement. Gezien de raakvlakken tussen de bijeenkomsten en het programma van ZonMw vindt nauwe afstemming met ZonMw plaats.

Ik verzoek u mij een programmavoorstel, inclusief een begroting en liquiditeitsprognose aan te leveren. Verder zie ik in het programmavoorstel graag een omschrijving van het risico van ongeoorloofde staatssteun.

Hoogachtend,

De Minister van Langdurige Zorg,
Jeugd en Sport,
namens deze,
de directeur Maatschappelijke Ondersteuning,

M.J. Roelofs

Bijlage 2. Voorwaarden voor impact

In de programma's heeft ZonMw aandacht voor het bijdragen aan impact. Dit operationaliseert ZonMw via specifieke (evidente) voorwaarden, verplichtingen en beoordelingscriteria:

- *Gebruikersgerichte kennisbenutting*: voor effectieve benutting van kennis is meer nodig dan alleen goede kennis; een planmatige en actieve aanpak is essentieel om kennis daadwerkelijk toe te passen en te borgen in de praktijk. ZonMw stimuleert deze gestructureerde kennisbenutting binnen haar programma's door samenwerking met alle betrokken partijen, zoals beleidsmakers, burgers, ervaringsdeskundigen, preventie- en zorgorganisaties, professionals in zorg en welzijn, onderzoekers, gemeenten, zorgverzekeraars, kennisinstituten en onderwijsinstellingen. De verantwoordelijkheid voor implementatie ligt bij het zorg- en welzijnsveld zelf, ZonMw ondersteunt een gebruikersgerichte aanpak en stuurt op kennisbenutting. Naast deze aanpak bevordert ZonMw kennisbenutting ook via richtlijnen, samenwerking met (beroeps)opleidingen (mbo, hbo, wo) en bundeling van kennis op thema's. Zo zorgt ZonMw ervoor dat kennis uit haar projecten niet alleen wordt ontwikkeld, maar ook effectief wordt toegepast en verankerd in de praktijk, wat leidt tot meer impact in gezondheid, zorg en welzijn.
- *Vindbare en herbruikbare kennis*: om onderzoek en innovatie te versnellen, is het van groot belang dat kennis die al beschikbaar is optimaal wordt hergebruikt, en dat nieuwe kennis herbruikbaar wordt opgeleverd. Om de resultaten van projecten toegankelijk en bruikbaar te maken, verwacht ZonMw van projectleiders dat zij hun resultaten zoveel mogelijk beschikbaar stellen aan iedereen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan artikelen, metadata, data, presentaties, trainingen en aanbevelingen. Deze kennis uit publiekelijk gefinancierde projecten moet vindbaar en herbruikbaar zijn voor beleidsmakers, burgers en ervaringsdeskundigen, preventie-, zorg- en welzijnsprofessionals, onderzoekers, opleiders en ondernemers.
- *Diversiteit en gelijkwaardige participatie*: het aanpakken van vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en welzijn vereist betrokkenheid van de samenleving en samenwerking van interdisciplinaire aard. ZonMw stelt daarom – proportioneel en doelgericht – voorwaarden om de verschillende belangen van maatschappelijk partijen in de kennisketen te integreren. Denk hierbij aan burgers, patiënten, ervaringsdeskundigen, gemeenten en zorgorganisaties. Ook zorgen deze voorwaarden ervoor dat de projectteams een diverse samenstelling hebben. Hierdoor verbetert de kwaliteit en relevantie van de projecten en ontstaat een grotere acceptatie van de resultaten. Ook de implementatie van de resultaten verbetert én de projecten leveren een bijdrage aan een inclusieve samenleving op het punt van gezondheid, zorg en welzijn. Steeds gaat het hier om voorwaarden op het gebied van participatie van patiënten en ervaringsdeskundigen, Citizen Science en diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid.
- *Duurzaamheid*: ZonMw heeft de 'Green Deal duurzame zorg' ondertekend en wil daarmee bijdragen aan het tot een minimum beperken van de negatieve klimaat- en milieu-impact van de sectoren (publieke) zorg en welzijn op de volksgezondheid en leefomgeving. ZonMw doet dat langs 2 lijnen: door onderzoek en vernieuwing van duurzame zorg te stimuleren en door aan projecten voorwaarden voor duurzaamheid te stellen zodat projecten zo duurzaam mogelijk uitgevoerd worden.
- *Proefdiervrij*: ZonMw bevordert al vele jaren de ontwikkeling en het gebruik van proefdiervrije methodes in biomedisch onderzoek. ZonMw doet dit niet alleen vanuit een moreel en juridisch

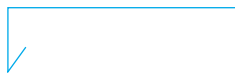

perspectief, maar ook omdat deze aanpak vaak leidt tot onderzoeksresultaten die beter vertaalbaar zijn naar de mens. ZonMw realiseert zich dat proefdieren (nog) niet altijd vervangen kunnen worden en dat dierproeven soms noodzakelijk zijn om een onderzoeksvraag goed te kunnen beantwoorden. ZonMw hanteert daarom een 'proefdierwijs' beleid. Dit houdt in dat ZonMw onderzoekers stimuleert om het onderzoek proefdiervrij te doen. In geval dierproeven toch noodzakelijk zijn om een vraagstelling te beantwoorden, vraagt ZonMw om deze experimenten zo goed en transparant mogelijk uit te voeren. ZonMw vraagt aanvragers, referenten en commissieleden om de noodzaak en de uitvoering van de dierproeven kritisch te bekijken. Bovendien stelt ZonMw aan gehonoreerde aanvragen specifieke voorwaarden, die de kwaliteit en transparantie van dierproeven vergroten en onnodige herhaling kunnen voorkomen.

Indien relevant is er binnen ZonMw-programma's bijzondere aandacht voor internationale afstemming en samenwerking:

- Internationale *afstemming* van onderzoeks- en innovatieagenda's, personele inzet, financiële middelen en beschikbare data op gedeelde (transnationale of grensoverstijgende) uitdagingen zorgt voor krachtenbundeling, voorkomt het dubbel werk en faciliteert internationale kwaliteitsbenchmarking. Omdat een gezamenlijke internationale investering groter is dan Nederland alleen kan opbrengen, leidt gecoördineerde, doelmatige internationale inzet tot meer kennis en innovaties van betere kwaliteit dan Nederland alleen zou kunnen voortbrengen. Dit is extra relevant en van waarde wanneer wereldwijd onderzoeks- en innovatiebudgetten onder druk staan terwijl transitie in zorg, gezondheid en welzijn blijvende inzet vergen.
- Internationale *samenwerking* biedt het Nederlandse veld toegang tot nieuwe perspectieven, technieken, data, en oplossingsrichtingen die niet in Nederland voorhanden zijn, maar wel een belangrijke bijdrage (kunnen) leveren aan het oplossen van Nederlandse uitdagingen. Bovendien bieden we Nederlandse partijen zo mogelijkheid tot extra ontwikkeling en groei die alleen internationaal mogelijk is.

Als bepaalde uitgangspunten van toepassing zijn voor een specifieke subsidieoproep, vermeldt ZonMw dit in de oproep.

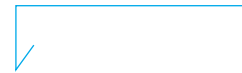

Bijlage 3. Begroting

Bijlage 4. Tabel met stakeholders

Doelgroep	Bijdrage aan gewenste verandering	Hoe ZonMw deze partij betreft	Positie
Ouderen en naasten	Inbrengen van ervaringen, behoeften en voorkeuren	Vertegenwoordiging in programmacommissie, klankbordgroepen, interviews, co-creatiesessies en evaluaties.	Doelgroep en ervaringsdeskundigen.
HLO Cluster Reablement	Landelijke afstemming, beleidsmatige positionering, opschaling en agendering	Betrekken bij strategische sessies	Strategische partners met invloed op randvoorwaarden en borging.
Reablement projecten: preventieve aanpakprojecten en doorontwikkelaar projecten uit eerdere ZonMw programma, en andere reablement projecten in Nederland	Leveren praktijkervaring, innovatieve werkwijzen, implementatiekennis en praktijkvoorbeelden.	Actieve deelname aan kennisdeling	Veranderinitiatieven en praktijkexperts.
Zorgaanbieders organisaties (VVT, eerstelijns, zorgcoöperaties)	Implementeren en testen van reablement in de dagelijkse praktijk, in organisaties en bij scholing	Uitvoering van projecten, pilots, praktijkonderzoek en implementatietrajecten.	Uitvoerende partijen.
Professionals eerste lijn	Vertalen van reablement naar het handelen in de praktijk en samenwerking met ouderen en naasten	Deelname aan pilots, scholing, leernetwerken en evaluatieonderzoek.	Sleutelfiguren voor implementatie.
Verwijzers en ketenpartners	Tijdige signalering, doorverwijzing en samenwerking rondom cliënten.	Betrekken bij regionale netwerken, en implementatietrajecten.	Schakel tussen cliënt en ondersteuning.
Gemeenten	Creëren van lokale randvoorwaarden, verbinding tussen zorg, welzijn, wonen en participatie;	Deelname aan pilots, regionale samenwerking, en kennisdeling.	Beleids- en uitvoeringspartner.

Doelgroep	Bijdrage aan gewenste verandering	Hoe ZonMw deze partij betreft	Positie
Welzijnsorganisaties, vrijwilligersinitiatieven en bewonersnetwerken	Versterken van sociale netwerken, participatie, informele en duurzame ondersteuning	Betrekken bij lokale projecten, co-creatie en leerbijeenkomsten.	Partners binnen sociaal domein
Mantelzorg- en vrijwilligersorganisaties	Inbrengen van perspectief van mantelzorgers en vrijwilligers; duurzame ondersteuning.	Deelname aan adviesgroepen en regionale samenwerkingsverbanden.	Belangenbehartigers en praktijkpartners.
Beroeps-, branche- en belangenverenigingen	Kennisverspreiding, scholing, kwaliteitsontwikkeling, landelijke positionering.	Betrekken bij ontwikkelen en delen van kennisproducten	Intermediairs en verspreiders.
Zorgverzekeraars en financiers	Ontwikkelen van passende bekostiging en contracteringsvormen;	Dialogotafels, werksessies rond bekostiging, toetsing van businesscases.	Partijen met invloed op opschaling en borging.
VWS, NZa, Zorginstituut Nederland en VNG	Verbinden van reablement aan landelijke beleidsdoelen, regelgeving en stelselontwikkeling.	Strategische gesprekken, beleidsreflecties en programmaconsultaties. VWS heeft opdrachtgevende rol richting o.a. ZonMw.	Systeempartijen met invloed.
Kennisinstituten, onderzoeksorganisaties en academische werkplaatsen ouderen	Onderzoek naar effectiviteit, implementatie, monitoring en kennisontwikkeling.	Uitvoering van onderzoek, monitoring, evaluatie en kennisverspreiding.	Kennispartners en adviseurs.
Netwerkorganisaties, innovatieplatforms en adviesbureaus	Verbinden van partijen, ondersteunen van opschaling en implementatie.	Deelname aan leer- en ontwikkelnetwerken en landelijke kennisdeling.	Facilitators en aanjagers van verandering.